

«ELEGIES»¹, DE JAUME POMAR:
UN DEUTE CONSTANT AMB SALVADOR ESPRIU

De fàcil adscripció a la colla de «poetes mallorquins del realisme històric de les darreries dels 60»², ara Jaume Pomar, amb aquestes *Elegies*, ens presenta —esperable al cap de vint anys— una poesia que ha guanyat extremadament en lirisme, sense, però, per això desentendre's de la seva etapa anterior de reflexió civil. I això, fins a un punt que sovint, sobretot de mig llibre endavant, esdevé dominant i compromet una lectura essencialment intimista de l'obra. Però ens pensem saber què passa: *Elegies* no és sinó una paràfrasi, tant pel to com pels temes, de *El caminant i el mur* de Salvador Espriu, una obra que concerta ahora «la tensió metafísica i el compromís civil»³.

D'aquí que aquestes vint-i-nou composicions que el poeta illenc ens serveix, disposades segons una arquitectura simètrica no gota menyspreable, poden ser llegides unitàriament com una sola gran elegia: la que Pomar, com cridat a passar comptes a la manera d'un Dante, entona planyívol «Nel mezzo del cammin di nostra vita» —recordem els seus quaranta anys fets!— enfront de la fugacitat del temps i la inexorabilitat de la mort (en aquest cas); amb el benentès, és clar, que, ara, el Virgili de Pomar es diu Espriu.

Vista així la cosa, el llibre constaria de dues parts d'idèntic nombre de poemes (14), just separades pel poema núm. 15, instal·lat al bell cor de la sèrie elegíaca. D'aquesta manera, el tríptic *Retorn a casa* encanta un lament, a la 1a. part, que va creixent cada volta més en color fins a atényer el punt culminant d'aquest diguem-ne ascens, *Teseu a Creta*, peça rodoníssima on Pomar és un anti-Teseu acarat al Minotaure-Mort de Creta-Mallorca. Tot seguit, el poema núm. 15, pedra de volta de tot el poemari, constitueix una autèntica exhortació al combat on els versos «Demana el crit de fang de gerreria / al teu solar ceràmic» i «Dures / parets de pedra dura ja demanen / el crit més dur, enllà de l'elegia», que obren i tanquen respectivament, dibuixen una precisa ringcomposition. I vet aquí, com a la 2a. part, trobem el descens, la resolució al plantejament inicial, una resposta, fet i fet, espriuament didàctico-moral a tots els anti-

Teseus del món que devem ser tots; a Pomar, si més no, abans de conèixer Minotaure, li queda l'amor (*Amor esclau*), el plaer paisatgístic (*Posta de sol davant el mar de Valldemosa*), la llum vivificadora (*Homenatge a Blai Bonet*) i, sobretot, l'amor al propi terròs, a la mateixa illa —Mallorca— de què abans es dolia perquè li era presó emmurallada, però que paradoxalment ara el constreny i reafirma alhora. És el cas de poemes de clar impuls espriuà, com és ara *La bona terra* i, sobretot, *Homenatge (In memoriam)*, bastit a partir del famós *Assaig de càntic en el temple* i on Pomar desplega un dels màxims temes del poeta de Sinera: la salvació individual pel record. En aquest darrer bloc de poemes, altrament, és quan el llibre entronca més, tal com deïem, amb la vena del realisme històric, més suport que no pas tema, però, de l'experiència elegíaca.

El deute, doncs, de Pomar contret amb Salvador Espriu és constant, tant pel to com pel llenguatge, temes i símbols —el caminant, el mur, el vent, el crit, la llum, l'ombra, el somni, etc.—, però hom endevina que *Elegies* també poua en d'altres veus poètiques. D'aquesta manera, a banda de ressons esporàdics de Riba i Ferrater, el llibre sembla també alimentar-se del món lluminós de Blai Bonet i d'un intimisme —sobretot a la 1a. part— molt martipolià.

Hauria estat més rotund, és clar, que Pomar hagués quallat aquestes *Elegies* amb la forma rigorosa del díptic elegíac, el metre original, noble i solemne, de la poesia elegíaca grega. Per això poetes de la literatura contemporània europea, com és ara un Rilke o bé un Riba, se n'han servit a ulls clucs per entonar el seus planys. Però no ens enganyem; d'elegíacs, aquests poemes de Pomar, ho són prou pel to i per l'ànima, que és el que compta. I la resta, què més volem? decasíl·labs zelosament escandits.

ANTONI PLADEVALL I ARUMÍ

NOTES

1. Jaume POMAR; *Elegies*, Gregal Llibres, Col. «Poesia Gregal», núm. 13, València, 1987.
2. Vicenç ALTAIÓ-J.M. SALA-VALLDAURA, *Les darreres tendències de la poesia catalana (1968-1979)*, Editorial Laia, Col. «Les eines», núm. 57, Barcelona, 1980, p. 202.
3. Del pròleg de J.M. Castellet, a Salvador ESPRIU, *El caminant i el mur*, Edicions 62, Col. «Els llibres de l'Escorpí», núm. 12, Barcelona, 1986⁶, p. 9.